

Exam. Code : 214903

Subject Code : 4039

M.A. Music (Vocal) 3rd Semester
MUSIC AS A COMMERCIAL ART

Paper-X

Time Allowed—3 Hours]

[Maximum Marks—100

Note :— Question No. 1 is compulsory to attempt. Do any **five** questions from **eight**. All questions carry equal marks.

1. All questions are compulsory to attempt :

- (1) AIR was established in which year ?
- (2) Write the use of microphone in Public Performance.
- (3) What do you mean by sound composing ?
- (4) Write method of Recording Dummy.
- (5) A compact disc is made of which material ?
- (6) Write **two** principles of preparing folk orchestra of Punjab.
- (7) Define Thematic Music.
- (8) What do you understand by film music ?

- (9) Write the meaning of multimedia.
 - (10) Define Mixing.
 - (11) Define Editing.
 - (12) Name the first Raag of Sri Guru Granth Sahib.
 - (13) Write two merits of commercialization of music.
 - (14) What is the name of popular programme of DD Bharti based on Indian Classical Music ?
 - (15) Name any two folk instruments of Punjab.
 - (16) What do you mean by music as a commercial art ?
 - (17) Define voice culture.
 - (18) What is the full form of H.M.V.
 - (19) Write impact of Globalization on popular music.
 - (20) Write two methods of teaching music with the help of Audio-video aids.
2. Evaluate the role of computer in music in detail.
 3. What is the scope of Job Avenues in Indian Music ?
 4. How far the Audio video Aids is helpful in teaching vocal music ?

5. Evaluate the role of AIR in promoting Hindustani Vocal Music.
6. 'Multimedia is playing a significant role in promoting Indian Classical Music'. Support this statement.
7. What are the main principles of preparing folk orchestra of Punjab ?
8. What do you mean by Thematic Music ? Discuss its basic principles.

(Punjabi Version)

ਨੋਟ :— ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਅੱਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਅੰਕ ਬਰਾਬਰ ਹਨ।

1. **ਸਾਰੇ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ :
 - (1) ਏ. ਆਈ. ਆਰ. ਕਿਸ ਸਾਲ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ?
 - (2) ਜਨਤਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਮਾਈਕ੍ਰੋਫੋਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਿਖੋ।
 - (3) ਆਵਾਜ਼ ਦੀ ਰਚਨਾ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
 - (4) ਡਮੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਦੇ ਢੰਗ ਲਿਖੋ।
 - (5) ਕਾਮਪੈਕਟ ਡਿਸਕ ਕਿਸ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਬਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ?

- (6) ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਲੋਕ ਆਰਕੈਸਟਰਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਦੇ ਦੋ ਸਿਧਾਂਤ ਲਿਖੋ।
- (7) ਥੀਮੈਟਿਕ ਸੰਗੀਤ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।
- (8) ਫਿਲਮ ਸੰਗੀਤ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ?
- (9) ਮਲਟੀ ਮੀਡੀਆ ਦਾ ਮਤਲਬ ਲਿਖੋ।
- (10) ਮਿਕਸਿੰਗ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।
- (11) ਸੰਪਾਦਨ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।
- (12) ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਰਾਗ ਦਾ ਨਾਮ ਦੱਸੋ।
- (13) ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਵਪਾਰੀਕਰਨ ਦੇ ਦੋ ਗੁਣ ਲਿਖੋ।
- (14) ਭਾਰਤੀ ਕਲਾਸੀਕਲ ਸੰਗੀਤ ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਡੀਡੀ ਭਾਰਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪ੍ਰੋਗ੍ਰਾਮ ਦਾ ਨਾਂ ਕੀ ਹੈ ?
- (15) ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋ ਲੋਕ ਵਾਦਯੰਤਰਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਦੱਸੋ।
- (16) ਇੱਕ ਵਪਾਰਕ ਕਲਾ ਵਜੋਂ ਸੰਗੀਤ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
- (17) ਆਵਾਜ਼ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।
- (18) ਐਚ. ਐਮ. ਵੀ. ਦਾ ਪੂਰਾ ਰੂਪ ਕੀ ਹੈ ?
- (19) ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਿਖੋ।
- (20) ਆਡੀਓ ਵੀਡੀਓ ਏਡਜ਼ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਸੰਗੀਤ ਸਿਖਾਉਣ ਦੇ ਦੋ ਤਰੀਕੇ ਲਿਖੋ।

2. ਸੰਗੀਤ ਵਿੱਚ ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੋ।
3. ਭਾਰਤੀ ਸੰਗੀਤ ਵਿੱਚ ਨੌਕਰੀ ਦੇ ਮੌਕਿਆਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇ-ਖੇਤਰ ਕੀ ਹੈ ?
4. ਮੁਖਰ ਸੰਗੀਤ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵਿੱਚ ਆਡੀਓ ਵੀਡੀਓ ਏਡਜ਼ ਕਿੰਨੀਆਂ ਮਦਦਗਾਰ ਹਨ ?
5. ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਮੁਖਰ ਸੰਗੀਤ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਏ. ਆਈ. ਆਰ. ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੋ।
6. 'ਮਲਟੀਮੀਡੀਆ ਭਾਰਤੀ ਕਲਾਸੀਕਲ ਸੰਗੀਤ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਅਦਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਇਸ ਕਥਨ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰੋ।
7. ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਲੋਕ ਆਰਕੈਸਟਰਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਿਧਾਂਤ ਕੀ ਹਨ ?
8. ਥੀਮੈਟਿਕ ਸੰਗੀਤ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਇਸਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

(Hindi Version)

ਨੋਟ :— ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਸੰਖਿਆ 1 ਅਨਿਵਾਰਯ ਹੈ। ਆਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਮੇਂ ਸੇ ਕੋਈ ਪਾਂਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੇਂ। ਸਭੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਕੇ ਸਮਾਨ ਅਂਕ ਹੈਂ ।

1. ਸਭੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅਨਿਵਾਰਯ ਹੈਂ :

- (1) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. ਕਿਸ ਵਰ੍ਥ ਸਥਾਪਿਤ ਕਿਆ ਗਯਾ ਥਾ ?
- (2) ਸਾਰ੍ਵਜਨਿਕ ਪ੍ਰਦਰ੍ਸ਼ਨ ਮੇਂ ਸਾਫ਼ਕ੍ਰੋਫੋਨ ਕਾ ਤਪਯੋਗ ਲਿਖੇਂ।
- (3) ਧ੍ਵਨਿ ਰਚਨਾ ਸੇ ਆਪਕਾ ਕਯਾ ਅਭਿਪ੍ਰਾਯ ਹੈ ?

- (4) डमी रिकॉर्डिंग की विधि लिखें।
- (5) कॉम्पैक्ट डिस्क किस सामग्री से बनाई जाती है ?
- (6) पंजाब का लोक ऑर्केस्ट्रा तैयार करने के दो सिद्धांत लिखें।
- (7) थीमैटिक संगीत को परिभाषित करें।
- (8) फिल्म संगीत से आप क्या समझते हैं ?
- (9) बहु मीडिया का अर्थ लिखें।
- (10) मिश्रण को परिभाषित करें।
- (11) संपादन को परिभाषित करें।
- (12) श्री गुरुग्रंथ साहिब के पहले राग का नाम लिखें।
- (13) संगीत के व्यावसायीकरण के दो गुण लिखें।
- (14) भारतीय शास्त्रीय संगीत पर आधारित डीडी भारती के लोकप्रिय कार्यक्रम का नाम क्या है ?
- (15) पंजाब के किन्हीं दो लोक वाद्ययंत्रों का नाम लिखें।
- (16) एक वाणिज्यिक कला के रूप में संगीत से आपका क्या अभिप्राय है ?
- (17) आवाज संस्कृति को परिभाषित करें।
- (18) एचएमवी का पूरा रूप क्या है ?
- (19) लोकप्रिय संगीत के वैश्वीकरण के प्रभाव लिखें।
- (20) ऑडियो वीडियो एड्स की मदद से संगीत शिक्षण की दो विधियाँ लिखें।

2. संगीत में कंप्यूटर की भूमिका का विस्तार से मूल्यांकन करें।
3. भारतीय संगीत में नौकरी के अवसरों का विषय क्षेत्र क्या है ?
4. मुखर संगीत को पढ़ाने में ऑडियो वीडियो एड्स कितने सहायक हैं ?
5. हिंदुस्तानी मुखर संगीत को बढ़ावा देने में ए.आई.आर. की भूमिका का मूल्यांकन करें।
6. 'मल्टीमीडिया भारतीय शास्त्रीय संगीत को बढ़ावा देने में महत्वपूर्ण भूमिका निभा रहा है।' इस कथन का समर्थन करें।
7. पंजाब का लोक ऑर्केस्ट्रा तैयार करने के मुख्य सिद्धांत क्या हैं ?
8. थीमैटिक संगीत से आपका क्या अभिप्राय है ? इसके बुनियादी सिद्धांतों पर चर्चा करें।